ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 3ης Μαρτίου 2011 *

Στην υπόθεση Τ-387/07,

Πορτογαλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes, τη S. Rodrigues και τον A. Gattini,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους P. Guerra e Andrade και L. Flynn,

καθής,

με αντικείμενο αίτηση μερικής ακυρώσεως της αποφάσεως C(2007) 3772 της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 2007, περί μειώσεως της συνδρομής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Αναπτύξεως (ΕΤΠΑ), όσον αφορά τη συνολική επιδότηση προς στήριξη της τοπικής επενδύσεως στην Πορτογαλία βάσει της αποφάσεως C(95) 1769 της Επιτροπής, της 28ης Ιουλίου 1995,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από την M. E. Martins Ribeiro, πρόεδρο, τον Σ. Παπασάββα και τον A. Dittrich (εισηγητή), δικαστές,

γραμματέας: N. Rosner, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Ιουνίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το νομικό πλαίσιο

1 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2052/88 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για την αποστολή των διαρθρωτικών ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και τον συντονισμό των παρεμβάσεών τους μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων (ΕΕ L 185, σ. 9), όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2081/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993 (ΕΕ L 193, σ. 5, στο εξής: κανονισμός 2052/88), ορίζει τους κανόνες για την εφαρμογή της πολιτικής της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που προβλέπεται στο άρθρο 158 ΕΚ.

2 Βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 2052/88, η κοινοτική δράση θεωρείται ως συμπλήρωμα ή συμβολή στις αντίστοιχες δράσεις των κρατών μελών. Αυτό επιτυγχάνεται με τη στενή συνεργασία ανάμεσα στην Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, τις αρμόδιες αρχές και οργανισμούς –συμπεριλαμβανομένων, στα πλαίσια των διαδικασιών που παρέχονται από τους θεσμικούς κανόνες και την πρακτική κάθε κράτους μέλους, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων– που ορίζονται από το κράτος μέλος σε εθνικό περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο· όλα τα μέρη αποτελούν εταίρους κατά την επιδίωξη ενός κοινού σκοπού. Η συνεργασία αυτή καλείται στο εξής «εταιρική σχέση». Η εταιρική σχέση καλύπτει την προετοιμασία, τη χρηματοδότηση, την εκ των προτέρων εκτίμηση, την παρακολούθηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των ενεργειών.

3 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ΄, του κανονισμού 2052/88 ορίζει μεταξύ άλλων ότι, όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, η χρηματοδοτική παρέμβασή τους παρέχεται με τη μορφή χορηγήσεως συνολικών επιχορηγήσεων, τις οποίες διαχειρίζεται, κατά κανόνα, ενδιάμεσος φορέας που ορίζεται από το κράτος μέλος σε συμφωνία με την Επιτροπή, ο οποίος εξασφαλίζει την κατανομή σε επιμέρους επιχορηγήσεις προς τους τελικούς δικαιούχους. Κατά το δεύτερο εδάφιο της διατάξεως αυτής, μορφές παρεμβάσεως μπορούν να είναι μόνον αυτές που καθορίζει το κράτος μέλος ή οι αρμόδιες αρχές τις οποίες αυτό ορίζει και οι οποίες υποβάλλονται στην Επιτροπή από αυτό το κράτος μέλος ή οποιοδήποτε άλλον οργανισμό ορίσει ενδεχομένως το κράτος μέλος για τον σκοπό αυτό.

4 Βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2052/88, η κοινοτική συμμετοχή που χορηγείται στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ περιορίζεται, κατ' ανώτατο όριο, στο 75 % του συνολικού κόστους των δημοσίων δαπανών.

5 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 4253/88 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1988, για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 2052/88 όσον αφορά τον συντονισμό των παρεμβάσεων των διαφόρων διαρθρωτικών ταμείων μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των λοιπών υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων (ΕΕ L 374, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2082/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993 (ΕΕ L 193, σ. 20,

στο εξής: κανονισμός 4253/88), και ο κανονισμός (ΕΟΚ) 4254/88 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1988, για διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 2052/88 όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΕ L 374, σ. 15), όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2083/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993 (ΕΕ L 193, σ. 34, στο εξής: κανονισμός 4254/88), περιλαμβάνουν επίσης διατάξεις για τα διαρθρωτικά ταμεία.

6 Το άρθρο 14, παράγραφος 4, του κανονισμού 4253/88 ορίζει ότι οι αντίστοιχες υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει οι εταίροι, βάσει συμβάσεως που έχει συναφθεί στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσεως, αντικατοπτρίζονται στις αποφάσεις χορηγήσεως συνδρομής της Επιτροπής.

7 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 4253/88 διευκρινίζει ότι, όσον αφορά την παροχή συνολικών επιχορηγήσεων, οι ενδιάμεσοι που ορίζονται από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη κατόπιν συμφωνίας με την Επιτροπή πρέπει να παρέχουν τις προσήκουσες εγγυήσεις φερεγγυότητας και να έχουν την απαραίτητη διοικητική ικανότητα για τη διαχείριση των παρεμβάσεων που προβλέπονται από την Επιτροπή.

8 Δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 4253/88, η πληρωμή της χρηματοδοτικής συνδρομής μπορεί να έχει τη μορφή είτε προκαταβολών είτε οριστικών πληρωμών που αφορούν πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Η παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του άρθρου αυτού ορίζει ότι οι πληρωμές πρέπει να γίνονται στους τελικούς δικαιούχους χωρίς καμία έκπτωση ή κράτηση που ενδέχεται να μειώσει το ύψος της ενίσχυσης που δικαιούνται.

9 Το άρθρο 24 του κανονισμού 4253/88 προβλέπει τη μείωση της χορηγηθείσας από το ΕΤΠΑ χρηματοδοτικής συνδρομής εάν διαπιστωθούν πλημμέλειες κατά την υλοποίηση της επιχορηγηθείσας δράσεως, διευκρινίζοντας ότι κάθε ποσό το οποίο αποτελεί αντικείμενο απαιτήσεως ως αχρεωστήτως καταβληθέν πρέπει να επιστρέφεται στην Επιτροπή και ότι τα ποσά που δεν επιστρέφονται προσαυξάνονται με τόκους υπερημερίας.

10 Οι κανονισμοί 2052/88 και 4253/88 καταργήθηκαν με τον κανονισμό (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΕ L 161, σ. 1). Το άρθρο 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1260/1999 διευκρινίζει μεταξύ άλλων ότι ο εν λόγω κανονισμός δεν θίγει τη συνέχιση ούτε την τροποποίηση, συμπεριλαμβανομένης της ολικής ή μερικής κατάργησης, παρεμβάσεως που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή βάσει των κανονισμών 2052/88 και 4253/88.

11 Δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 4254/88, η Επιτροπή μπορεί να αναθέσει σε κατάλληλους ενδιάμεσους φορείς τη διαχείριση των συνολικών επιχορηγήσεων. Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου ρυθμίζει τους τρόπους χρησιμοποιήσεως των συνολικών επιχορηγήσεων που αποτελούν αντικείμενο συμβάσεως η οποία συνάπτεται σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, μεταξύ της Επιτροπής και του συγκεκριμένου ενδιάμεσου φορέα. Οι τρόποι αυτοί διευκρινίζουν ιδίως τις μορφές δράσεως που πρόκειται να αναληφθούν, τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων, τους όρους και τα ποσοστά χορηγήσεως της συνδρομής του ΕΤΠΑ και τους τρόπους παρακολουθήσεως της χρησιμοποιήσεως των συνολικών επιχορηγήσεων.

Ιστορικό της διαφοράς

Απόφαση για τη χορήγηση κοινοτικής στηρίξεως

12 Με την απόφαση C(95) 1769, της 28ης Ιουλίου 1995, που τροποποιήθηκε στη συνέχεια από την απόφαση C(98) 2796, της 12ης Οκτωβρίου 1998, και με την απόφαση C(99) 3694, της 15ης Νοεμβρίου 1999 (στο εξής: απόφαση χορηγήσεως), με αποδέκτρια τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, η Επιτροπή χορήγησε συνολική επιδότηση προς στήριξη της τοπικής επενδύσεως (στο εξής: SGAIA) στην Caixa Geral de Depósitos SA (στο εξής: Caixa), ενδιάμεσο οργανισμό επιφορτισμένο με τη διαχείρισή της, για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1994 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1999, σχετικά

με τον άξονα προτεραιότητας «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομικής βάσης» του κοινοτικού πλαισίου στηρίξεως για την Πορτογαλία. Το ύψος της συνδρομής του ΕΤΠΑ στη SGAIA ανερχόταν σε 25 εκατομμύρια ευρώ κατ' ανώτατο όριο.

13 Η SGAIA συνίστατο σε επιδότηση των επιτοκίων των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων που συνήψαν οι δήμοι για την πραγματοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων επενδύσεων στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων του Κοινοτικού Πλαισίου Στηρίξεως για την Πορτογαλία κατά την περίοδο προγραμματισμού 1994-1999. Στο πλαίσιο αυτής της δράσεως, η Επιτροπή κατέβαλε ως προκαταβολή το ποσό των 20 εκατομμυρίων ευρώ.

14 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως χορηγήσεως προβλέπει ότι οι λεπτομέρειες χορηγήσεως της SGAIA αποτελούν αντικείμενο συμβάσεως που συνάπτεται, σε συμφωνία με το κράτος μέλος, μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa. Δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως αυτής, οι λεπτομέρειες χορηγήσεως της χρηματοδοτικής συνδρομής παρατίθενται στο επισυναπτόμενο στην εν λόγω απόφαση σχέδιο χρηματοδοτήσεως της SGAIA και στην επίσης επισυναπτόμενη σύμβαση.

15 Το άρθρο 5 της αποφάσεως χορηγήσεως ορίζει:

«Η κοινοτική στήριξη αφορά τις δαπάνες που συνδέονται με τις δραστηριότητες που καλύπτονται από τη [SGAIA] οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο, εντός του κράτους μέλους, δεσμευτικών νομικών διατάξεων και για τις οποίες έχουν εγκριθεί ειδικά, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999, τα απαραίτητα χρηματοδοτικά μέσα. Οι δαπάνες για τις δραστηριότητες αυτές πρέπει να πραγματοποιηθούν μέχρι και τις 31 Δεκεμβρίου 2001.»

16 Σύμφωνα με το άρθρο 7 της αποφάσεως χορηγήσεως, η SGAIA πρέπει να εκτελεσθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας και, ειδικότερα, τις διατάξεις των άρθρων 6, 30, 48, 52 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρα 12 ΕΚ, 28 ΕΚ, 39 ΕΚ, 43 ΕΚ και 49 ΕΚ), με τις κοινοτικές οδηγίες που συντονίζουν τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων και με τους κανονισμούς για τα διαρθρωτικά ταμεία.

Σύμβαση μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa

17 Στις 15 Νοεμβρίου 1995, συνήφθη σύμβαση μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa (στο εξής: σύμβαση) η οποία ορίζει, στο άρθρο 1, παράγραφος 1, τους όρους χορηγήσεως και χρήσεως της SGAIA, την οποία ανέθεσε η Επιτροπή στην Caixa, με σκοπό να συμβάλει στην επιδότηση του επιτοκίου των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων που χορήγησε η Caixa.

18 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της συμβάσεως ορίζει ότι η σύμβαση παραμένει ενεργή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999 για τις υποχρεώσεις, δηλαδή, για τις συμβάσεις, που συνήφθησαν με τους δικαιούχους. Κατά την ίδια παράγραφο, οι πληρωμές, η αποδέσμευση ή η εκταμίευση των δανείων μπορεί να γίνει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 και η περάτωση των λογαριασμών, η τελική έκθεση, η τελική πιστοποίηση και η αίτηση καταβολής του υπολοίπου στην Επιτροπή πρέπει να πραγματοποιηθούν το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 2002.

19 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της συμβάσεως προβλέπει ότι οι επιδοτήσεις των επιτοκίων που συγχρηματοδοτούνται από τον ΕΤΠΑ χορηγούνται για περίοδο οκτώ ετών κατ' ανώτατο όριο.

20 Το άρθρο 7 της συμβάσεως έχει τίτλο «Υποχρεώσεις και πληρωμές». Κατά την παράγραφο 2, η τελική πιστοποίηση της Caixa για την περάτωση της SGAIA, η οποία αναβλήθηκε για τις 31 Δεκεμβρίου 2001, πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την αίτηση για την πληρωμή του υπολοίπου από την Caixa προς την Επιτροπή και την τελική πιστοποίηση των δαπανών που υπολογίσθηκαν κατά το άρθρο 8, παράγραφος 5, της συμβάσεως, παραθέτοντας λεπτομερώς σε ειδικό πίνακα τις συνολικές επιδοτήσεις που πράγματι καταβλήθηκαν στους δικαιούχους μέχρι τις 31 Δεκέμβρη 2001 και τις συνολικές επιδοτήσεις που δεν έχουν λήξει, υπολογισθείσες και επικαιροποιηθείσες στις 31 Δεκεμβρίου 2001, τους τόκους επί των ποσών των δανείων που συμφωνήθηκαν και πράγματι διατέθηκαν στο πλαίσιο της SGAIA. Κατά τις παραγράφους 3 και 4 του εν λόγω άρθρου 7, για την εκτέλεση της SGAIA, η Caixa έπρεπε να ανοίξει έναν ειδικό λογαριασμό για την κατάθεση των προκαταβολών.

21 Το άρθρο 8 της συμβάσεως ρυθμίζει τον υπολογισμό των επιδοτήσεων. Δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της συμβάσεως, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλες οι άλλες προϋποθέσεις, οι επιδοτήσεις επιτοκίων που χρηματοδοτούνται από την Επιτροπή πρέπει να χορηγούνται για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα πρώτα οκτώ χρόνια των δανείων που χορηγεί η Caixa στους δικαιούχους.

22 Το άρθρο 8, παράγραφος 5, της συμβάσεως ορίζει:

«Κατά την ολοκλήρωση της δανειακής συμβάσεως, η Caixa προβαίνει σε προσωρινό ενδεικτικό υπολογισμό του συνόλου των επιδοτήσεων ΕΤΠΑ που πρόκειται να χορηγηθούν, οι οποίες αποτελούν το μέγιστο ποσό των επιδοτήσεων, ενόψει του εσωτερικού μακροπρόθεσμου προγραμματισμού της χρήσεως της [SGAIA], και δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να χρεωθούν στον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ] ούτε να πιστοποιηθούν στην Επιτροπή ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

Οι επιδοτήσεις θα χορηγηθούν οριστικά, αφού μετατραπούν και χρεωθούν στον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ] που αναφέρεται στο άρθρο 7, παράγραφος 4, [της συμβάσεως] στις ημερομηνίες πληρωμής των τόκων, αναλόγως της πραγματικής χρήσεως του αποδεσμευθέντος δανείου, χρησιμοποιώντας τη μηνιαία συναλλαγματική ισοτιμία που δημοσιεύεται από την Επιτροπή όσον αφορά την ημερομηνία αξίας που υπολόγισε η Caixa […].

Οι δαπάνες τεχνικής βοήθειας θα χρεώνονται στον λογαριασμό αυτό με την ίδια διαδικασία και τον ίδιο τρόπο μέχρι του καθορισμένου ορίου.

Κατά την ημερομηνία αξίας της 31ης Δεκεμβρίου 2001, καταληκτική ημερομηνία πληρωμής, η Caixa θα υπολογίσει το τελικό ποσό των ροών υπολειπόμενων επιδοτήσεων του ΕΤΠΑ για κάθε δάνειο, θα προβεί σε ενημέρωση του ποσού αυτού [...], θα το μετατρέψει και θα το χρεώσει στον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ].

Τα χρηματικά εμβάσματα από τον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ], περιλαμβάνουν δήλωση που προσδιορίζει τη σύμβαση με τον δικαιούχο ή την τεχνική βοήθεια ή τους τόκους ή οποιαδήποτε άλλη κίνηση όπως οι επαναλήψεις ή οι διορθώσεις.

Οι χρεώσεις που πραγματοποιούνται με τον τρόπο αυτό στον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ] μπορούν να πιστοποιηθούν στην Επιτροπή ως δαπάνες ΕΤΠΑ πραγματοποιηθείσες και πληρωθείσες. Η εθνική συμμετοχή της επιδότησης, η οποία δεν περιλαμβάνεται σε αυτόν τον λογαριασμό, θα υπολογιστεί και θα μετατραπεί σε [ευρώ] για πιστοποίηση στις 31 Δεκεμβρίου 2001, χωριστά και με την ίδια διαδικασία και τον ίδιο τρόπο.

Σε περίπτωση που η χρεωθείσα και πιστοποιηθείσα επιδότηση ΕΤΠΑ δεν χρησιμοποιηθεί από τον δικαιούχο για οποιονδήποτε λόγο, όπως, ιδίως, λόγω πρόωρης εξόφλησης του δανείου ή λόγω μη εκτελέσεως της συμβάσεως, η Caixa δεσμεύεται να πιστώσει τον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ] χρησιμοποιώντας τη συναλλαγματική ισοτιμία της οικείας χρεώσεως, κατά την ημερομηνία αξίας του συμβάντος και να

επιστρέψει το ποσό στην Επιτροπή εντός έξι μηνών, ακόμη και αν η εν λόγω σύμβαση δεν είναι πλέον ενεργή και η [SGAIA] έχει εκκαθαριστεί και περαιωθεί.»

23 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 6, της συμβάσεως, «[μ]έχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001, μόνον οι επιδοτήσεις που έχουν πράγματι ληφθεί από τους δικαιούχους κατά τις ημερομηνίες καταβολής των τόκων μπορούν να πιστοποιηθούν στην Επιτροπή ως πραγματικές δαπάνες βάσει των οποίων μπορεί να ζητηθεί νέα προκαταβολή και η εκταμίευση του τελικού υπολοίπου [...]. Κατά την εξάμηνη περίοδο μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001, τα υπόλοιπα των μελλοντικών επιδοτήσεων υπολογίζονται, επικαιροποιούνται και μπορούν να πιστοποιηθούν ως πληρωμές για την περάτωση και την εκκαθάριση της [SGAIA] από την Επιτροπή. Οι επιδοτήσεις του ΕΤΠΑ χρεώνονται έτσι στον ειδικό λογαριασμό σε [ευρώ].»

24 Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 5, της συμβάσεως, κάθε πράξη τροποποιήσεως ή μεταβολής της συμβάσεως, ή κάθε πράξη που έχει σχέση με αυτήν, η οποία συμφωνήθηκε από τους συμβαλλόμενους προηγουμένως, συντάσσεται εγγράφως και υπογράφεται από αμφότερους τους συμβαλλόμενους.

25 Το άρθρο 18 της συμβάσεως ορίζει τα εξής:

«Οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν ότι το εφαρμοστέο δίκαιο σε αυτή τη συμφωνία είναι το πορτογαλικό δίκαιο. Δεσμεύονται, εξάλλου, να προσφύγουν στο Δικαστήριο [...], κατά το άρθρο [238] ΕΚ για οποιαδήποτε καταγγελία ή διαφορά μεταξύ τους σχετικά με το κύρος, την ερμηνεία ή την εκτέλεση της παρούσας συμφωνίας.»

Διαδικασία περατώσεως της συνολικής συνδρομής

26 Στις 30 Ιουλίου 2002, η Caixa διαβίβασε, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της συμβάσεως, τα απαραίτητα για την περάτωση της συνδρομής έγγραφα. Ζήτησε από την Επιτροπή την πληρωμή του τελικού υπολοίπου της SGAIA, ύψους 1 992 330,28 ευρώ, και προσδιόρισε την αξία των επιδοτήσεων που δεν κατέστησαν απαιτητές σε 8 834 657,94 ευρώ.

27 Με έγγραφο της 23ης Οκτωβρίου 2002, η Επιτροπή ενημέρωσε την Caixa ότι η πληρωμή του υπολοίπου δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί λόγω ζητημάτων που προέβαλε η πορτογαλική γενική επιθεώρηση οικονομικών.

28 Με έγγραφο της 27ης Νοεμβρίου 2002, η Caixa ενημέρωσε την Επιτροπή ότι η πορτογαλική γενική επιθεώρηση οικονομικών διενεργούσε επί του παρόντος έλεγχο της SGAIA και υπέβαλε τα σχόλιά της επί των παρατηρήσεων της Επιτροπής.

29 Στις 7 Μαρτίου και στις 20 Οκτωβρίου 2003, η Caixa διόρθωσε το αίτημά της περί περατώσεως της SGAIA, δηλώνοντας στην Επιτροπή το ποσό των ευρώ 1 925 858,61 ως τελικό υπόλοιπο της SGAIA και το ποσό των 8 768 186,27 ευρώ ως επιδοτήσεις που δεν κατέστησαν απαιτητές από τον ΕΤΠΑ.

30 Στις 25 Μαΐου 2004, η Επιτροπή ενημέρωσε τις πορτογαλικές αρχές ότι δεν μπορούσε να καταβάλει το υπόλοιπο που αφορούσε τη SGAIA. Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας απάντησε με έγγραφο της 29ης Ιουνίου 2004.

31 Με έγγραφο της 16ης Δεκεμβρίου 2004, η Επιτροπή επισήμανε στις πορτογαλικές αρχές ότι το επιστρεπτέο ποσό της χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΤΠΑ ανερχόταν σε 8 086 424,04 ευρώ.

32 Με έγγραφο της 21ης Φεβρουαρίου 2005, οι πορτογαλικές αρχές επανέλαβαν ότι δεν συμφωνούν με την άποψη της Επιτροπής και αμφισβήτησαν το ύψος του υπολοίπου που υπολόγισε η Επιτροπή.

33 Με έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 2005, η Επιτροπή επανέλαβε στις πορτογαλικές αρχές ότι το επιστρεπτέο ποσό της SGAIA ανερχόταν σε 8 086 424,04 ευρώ και πρότεινε συνάντηση με τις πορτογαλικές αρχές. Οι εν λόγω αρχές απάντησαν με έγγραφο της 9ης Ιανουαρίου 2006.

34 Στις 3 Μαΐου 2006 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Επιτροπής, των πορτογαλικών αρχών και της Caixa.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

35 Στις 31 Ιουλίου 2007, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2007) 3772 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), περί μειώσεως της συνδρομής του ΕΤΠΑ στη SGAIA βάσει της αποφάσεως χορηγήσεως, με αποδέκτρια τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας.

36 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3 έως 11 της προσβαλλομένης αποφάσεως αναφέρονται, με λεπτομέρειες, στη διαδικασία περατώσεως της χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΤΠΑ (βλ. σκέψεις 26 έως 34 ανωτέρω).

37 Στις αιτιολογικές σκέψεις 12 έως 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναλύει τη φύση των φερόμενων πλημμελειών που διαπίστωσε. Οι αιτιολογικές σκέψεις 14 έως 16 της αποφάσεως αυτής αναφέρονται στο άρθρο 5 της αποφάσεως χορηγήσεως, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της συμβάσεως.

38 Κατά την αιτιολογική σκέψη 17 της προσβαλλομένης αποφάσεως, βάσει της οριστικής δηλώσεως που υπέβαλε η Caixa, η συνδρομή του ΕΤΠΑ χρηματοδοτούσε το 82 % του συνόλου των επιδοτήσεων επιτοκίου που καταβλήθηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Το γεγονός αυτό κρίθηκε ότι αντιβαίνει στο άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2052/88, κατά το οποίο η συνδρομή της Κοινότητας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 75 % του συνολικού κόστους.

39 Με την αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, το κράτος μέλος μπορεί να λάβει, εκ μέρους της Επιτροπής, πληρωμή ως συνδρομή του ΕΤΠΑ μόνο για πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Η Επιτροπή προσθέτει με την ίδια αιτιολογική σκέψη ότι, εν προκειμένω, μέρος των επιδοτήσεων επιτοκίου έπρεπε να καταβληθεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001, καταληκτική ημερομηνία για τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν βάσει της SGAIA, και ότι, επομένως, το μέρος αυτό των δαπανών δεν είχε ακόμη πραγματοποιηθεί κατά την εν λόγω ημερομηνία. Για να έχουν πραγματοποιηθεί οι δαπάνες στο σύνολό τους πριν από την ημερομηνία αυτή, τα κράτη μέλη έπρεπε να έχουν προβεί στις εξής ενέργειες πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2001:

— κατάθεση, σε ειδικό τραπεζικό λογαριασμό, του ποσού των πληρωτέων επιδοτήσεων για τους τόκους που δεν είχαν ακόμη παραχθεί, υπολογιζομένων και επικαιροποιημένων μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001, ή

— πληρωμή στους τελικούς δικαιούχους του ποσού που αντιστοιχεί στην πληρωτέα μελλοντικώς επιδότηση επιτοκίου.

40 Με την αιτιολογική σκέψη 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρει το καθοδηγητικό της σημείωμα της 29ης Μαΐου 2002, σχετικά με την καταβολή των επιδοτήσεων στο τέλος της περιόδου προγραμματισμού στο πλαίσιο των καθεστώτων δανείων με ευνοϊκούς όρους (στο εξής: καθοδηγητικό σημείωμα), όπου διευκρινίζεται ότι οι εναλλακτικές διαδικασίες που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως, χρησιμοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής για την περίοδο 1994 έως 1999 και ακόμη και πριν από την ημερομηνία αυτή.

41 Με την αιτιολογική σκέψη 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν οφείλεται το μέρος της συνδρομής του ΕΤΠΑ που αφορά επιδοτήσεις για τόκους που δεν έχουν καταστεί απαιτητοί, υπολογισθέντες και επικαιροποιημένους, και ότι το συνολικό ποσό των καταβλητέων μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεων επιτοκίου, που αντιστοιχεί σε 15 968 612 ευρώ, δεν είναι επιλέξιμο. Λαμβάνοντας υπόψη τις δηλωθείσες δαπάνες και τις εγκρίσεις του ΕΤΠΑ, όπως ορίζονται στην επιστολή της της 16ης Δεκεμβρίου 2004, το προς ανάκτηση ποσό της συνδρομής του ΕΤΠΑ ανέρχεται σε 8 086 424,04 ευρώ.

42 Κατά την αιτιολογική σκέψη 36 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η σύμβαση δεν προβλέπει καμία εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της τελικής προθεσμίας που ισχύει για τις επιλέξιμες πληρωμές.

43 Η Επιτροπή καταλήγει, με την αιτιολογική σκέψη 37 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «διαπίστωσε πλημμέλεια όσον αφορά το ποσό των δηλωθεισών δαπανών κατά την περάτωση της [...] SGAIA, σύμφωνα με όσα αποδείχθηκαν ανωτέρω.»

44 Το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως έχει ως εξής:

«*Άρθρο πρώτο*

Η χρηματοδοτική συνδρομή του [ΕΤΠΑ], [που χορηγήθηκε] με την απόφαση [χορηγήσεως], υπέρ της [SGAIA], μειούται κατά 8 086 424,04 ευρώ. Το ήδη καταβληθέν ποσό των 8 086 424,04 ευρώ πρέπει να επιστραφεί στην Επιτροπή.

Το ανώτατο όριο συνδρομής του ΕΤΠΑ υπέρ της [SGAIA] ανέρχεται σε 11 913 575,96 ευρώ.

Άρθρο 2

Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να ενημερώσει τους τελικούς δικαιούχους όσον αφορά την παρούσα απόφαση.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Δημοκρατία της Πορτογαλίας.»

45 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 2 Νοεμβρίου 2007, η Caixa άσκησε προσφυγή ζητώντας τη μερική ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και να υποχρεωθεί η Επιτροπή να καταβάλει το τελικό υπόλοιπο της SGAIA βάσει του άρθρου 238 ΕΚ (υπόθεση Τ-401/07).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

46 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 11 Οκτωβρίου 2007, η Δημοκρατία της Πορτογαλίας άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

47 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας του άρθρου 64 του Κανονισμού του Διαδικασίας, έθεσε γραπτώς ερωτήσεις στην Επιτροπή, στην οποία αυτή απάντησε εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

48 Με διάταξη του Προέδρου του όγδοου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2010, οι υποθέσεις Τ-387/07 και Τ-401/07 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, κατά το άρθρο 50 του Κανονισμού Διαδικασίας.

49 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 18ης Ιουνίου 2010.

50 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

51 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την Πορτογαλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

52 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας προβάλλει δύο λόγους. Ο πρώτος αφορά την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ο δεύτερος αντλείται από μη ύπαρξη της προβαλλόμενης από την Επιτροπή πλημμέλειας και από παράβαση της συμβάσεως.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

53 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας διατείνεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνει μία μόνη αιτιολογία, που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 37, κατά την οποία η Επιτροπή διαπιστώνει πλημμέλεια όσον αφορά το ποσό των δηλωθεισών δαπανών κατά την περάτωση της SGAIA «σύμφωνα με όσα αποδείχθηκαν ανωτέρω». Ο κανόνας τον οποίο παρέβησαν οι πορτογαλικές αρχές δεν προσδιορίζεται με σαφήνεια.

54 Κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, η μόνη πλημμέλεια που μπορεί να προσαφθεί στις πορτογαλικές αρχές φαίνεται να είναι ότι αυτές θεώρησαν ως «επιλέξιμες» δαπάνες «μη πραγματοποιηθείσες», όπως προβλέπεται στο άρθρο 21, παράγραφος 1, στο τέλος, του κανονισμού 4253/88. Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η μείωση της συνδρομής που αποφάσισε η Επιτροπή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι οι πορτογαλικές αρχές υπέπεσαν σε πλημμέλεια υποβάλλοντας, με την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου για την περάτωση της SGAIA, μη πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

55 Λαμβανομένης υπόψη της πλημμέλειας αυτής, η παράβαση του άρθρου 13, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2052/88 δεν είναι παρά το φυσικό επακόλουθο της δηλώσεως περί μη επιλεξιμότητας μέρους των δαπανών που υπέβαλαν οι πορτογαλικές αρχές.

56 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας προσθέτει ότι ο όρος «πλημμέλεια», όπως διατυπώνεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, δεν μπορεί να νοηθεί με ευρεία έννοια και ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να προβάλει, με το υπόμνημα αντικρούσεως, το επιχείρημα της παραβάσεως του κανόνα του άρθρου 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2052/88, το οποίο δεν προβάλλεται με την προσβαλλόμενη απόφαση.

57 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

58 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και να επιτρέπει να διαφανεί κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εκδίδει την πράξη, ούτως ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες της πράξεως ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του εν λόγω άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του περιεχομένου της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψεις 15 και 16, και της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63· απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Μαΐου 2005, Τ-272/02, Comune di Napoli κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-1849, σκέψη 71).

59 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 37 έως 43 ανωτέρω, η Επιτροπή ανέλυσε, επαρκώς κατά νόμο, τη φύση της προσαπτόμενης στη Δημοκρατία της Πορτογαλίας πλημμέλειας στις αιτιολογικές σκέψεις 12 έως 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες αναφέρεται η αιτιολογική σκέψη 37 της αποφάσεως αυτής.

60 Ειδικότερα, στην αιτιολογική σκέψη 17 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει ότι, βάσει της τελικής δηλώσεως που υπέβαλε η Caixa, η συνδρομή του ΕΤΠΑ χρηματοδοτούσε το 82 % του συνόλου των επιδοτήσεων. Διευκρινίζει στην ίδια αιτιολογική σκέψη ότι η κατάσταση αυτή αντιβαίνει στο άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2052/88, κατά το οποίο η συνδρομή της Κοινότητας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 75 % της συνολικής δαπάνης. Στην αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι μέρος των επιδοτήσεων επιτοκίου έπρεπε να καταβληθεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001, καταληκτική ημερομηνία για τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν βάσει της SGAIA, και ότι, επομένως, το μέρος αυτό των δαπανών δεν είχε ακόμη «πραγματοποιηθεί» κατά την εν λόγω ημερομηνία. Κατά την ίδια αιτιολογική σκέψη, σύμφωνα με το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, το κράτος μέλος μπορεί να εισπράξει συνδρομή του ΕΤΠΑ μόνο για πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

61 Κατά τα λοιπά, από την επιχειρηματολογία που αναπτύσσει η Δημοκρατία της Πορτογαλίας στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως προκύπτει ότι αυτή κατανόησε καλώς ότι η Επιτροπή κατήγγειλε παράβαση των διατάξεων του άρθρου 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2052/88 και του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, λόγω του ότι μέρος των επιδοτήσεων δεν είχε ακόμη καταβληθεί κατά την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2001 (βλ. σκέψεις 54 και 55 ανωτέρω).

62 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου που αντλείται από μη ύπαρξη της προβαλλόμενης από την Επιτροπή πλημμέλειας και από παράβαση όρου της συμβάσεως

63 Ο λόγος αυτός περιλαμβάνει δύο σκέλη που αφορούν, αντιστοίχως, τη φερόμενη μη ύπαρξη της πλημμέλειας που προέβαλε η Επιτροπή και τη ρήτρα διαιτησίας της συμβάσεως.

Επί του πρώτου σκέλους, που αφορά τη μη ύπαρξη της πλημμέλειας

— Επιχειρήματα των διαδίκων

64 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας υποστηρίζει ότι η σύμβαση, η οποία έχει επισυναφθεί στην απόφαση χορηγήσεως και, ως εκ τούτου, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της, συνιστά συμφωνία μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa με την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν υποκειμενικές νομικές καταστάσεις που απορρέουν, εν προκειμένω, από τη χορήγηση της συγχρηματοδοτήσεως του ΕΤΠΑ μέσω της αποφάσεως χορηγήσεως. Η σύμβαση, η οποία συνιστά σύμπτωση βουλήσεων, εγκρίθηκε από την Επιτροπή με την ίδια διοικητική πράξη με την οποία εγκρίθηκε η απόφαση χορηγήσεως.

65 Κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, το άρθρο 14, παράγραφος 4, του κανονισμού 4253/88 έχει την έννοια ότι οι ρήτρες της συμβάσεως, οι οποίες, κατά τους γενικούς κανόνες του δικαίου, εκφράζουν μία ή περισσότερες δεσμεύσεις που συμφώνησαν οι συμβαλλόμενοι, αντικατοπτρίζονται στο περιεχόμενο της αποφάσεως χορηγήσεως της συνδρομής, η οποία ελήφθη από την Επιτροπή. Προσθέτει ότι, δεδομένου ότι ο κανονισμός 4253/88 επιτρέπει στα συμβαλλόμενα μέρη τη δυνατότητα να

προβλέπουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής, καθώς και ενδεχόμενα ειδικά χαρακτηριστικά, τούτο παρέχει στη σύμβαση μία νομική ισχύ την οποία κάθε απόφαση της Επιτροπής πρέπει να λαμβάνει υπόψη. Έτσι, καθίσταται δυνατό να προβλεφθούν εξαιρέσεις από τους κανόνες που τέθηκαν με την εν λόγω απόφαση, διότι αυτή αποσκοπεί στο να καθορίσει τους λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής της χορηγηθείσας συγχρηματοδοτήσεως και διότι συντάχθηκε από τους συμβαλλόμενους, οι οποίοι έχουν κυρίαρχο ρόλο στην εφαρμογή της συνολικής επιχορηγήσεως.

66 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας υπογραμμίζει ότι η σύμβαση αποτελεί το νομικό έγγραφο κλειδί της υποθέσεως. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 36 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παρέχει στα συμβαλλόμενα μέρη την εξουσία να ορίσουν άλλη καταληκτική ημερομηνία για να αποφανθούν επί της επιλεξιμότητας των πληρωμών της SGAIA.

67 Κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τον ειδικό χαρακτήρα της εκτελέσεως συγχρηματοδοτήσεως επιδοτήσεων επιτοκίου για το διάστημα «των πρώτων οκτώ ετών του δανείου κατ' ανώτατο όριο», σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, της συμβάσεως.

68 Κατά τη διοικητική διαδικασία, η Επιτροπή ζήτησε τη λήψη μέτρων για τον έλεγχο των δαπανών που δηλώθηκαν, συμπεριλαμβανομένου του υπολογισμού των επιδοτήσεων που εκκρεμούσαν, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 5, της συμβάσεως. Ωστόσο, για την προσαρμογή της SGAIA στην προβλεπόμενη καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας, δηλαδή στις 31 Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την ειδική διαδικασία, που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 5, της συμβάσεως και ενισχύεται με την παράγραφο 6 του άρθρου αυτού. Η διαδικασία αυτή παρέχει τη δυνατότητα να βεβαιωθούν και, κατά συνέπεια, να θεωρηθούν ως δαπάνες πραγματοποιηθείσες πριν την καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας, κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, οι δαπάνες που αφορούν τους τόκους που δεν κατέστησαν απαιτητοί οι οποίες επρόκειτο οπωσδήποτε να πραγματοποιηθούν βάσει της SGAIA.

69 Ο ειδικός χαρακτήρας της SGAIA προκύπτει από το γεγονός ότι ένα δάνειο το οποίο χορήγησε, ενέκρινε και υπέγραψε η Caixa, π.χ., την τελευταία εργάσιμη ημέρα (στις 31 Δεκεμβρίου 1999), μπορούσε να λάβει συγχρηματοδότηση επιδοτήσεως επιτοκίου για την περίοδο των οκτώ πρώτων ετών του εν λόγω δανείου κατ' ανώτατο όριο. Κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, επομένως, και γνωρίζοντας ότι η προθεσμία επιλεξιμότητας έτρεχε μόνον για τα δύο επόμενα έτη, έπρεπε να βρεθεί ένας μηχανισμός που να επιτρέπει τη συγχρηματοδότηση των επιδοτήσεων των υπολοίπων έξι ετών. Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας προσθέτει ότι, εάν η Επιτροπή είχε θελήσει να τροποποιήσει τη σύμβαση, έπρεπε να είχε ενεργήσει σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 17, παράγραφος 5.

70 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Δημοκρατία της Πορτογαλίας προσθέτει ότι, σε συμβατικό επίπεδο, η Επιτροπή έχει τις αναγκαίες εξουσίες για να προσαρμόσει τη χορήγηση της συνδρομής του ΕΤΠΑ στις πραγματικές συνθήκες και για να συμφωνήσει ειδικές ρήτρες. Η Επιτροπή έλαβε την απόφαση χορηγήσεως, ενέκρινε συγχρόνως την ειδική διαδικασία και άσκησε τις διαπραγματευτικές της εξουσίες με τη συμφωνία των άλλων μερών.

71 Κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, το άρθρο 8, παράγραφοι 5 και 6, της συμβάσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θεσπίζει απλώς κανόνες υπολογισμού των μελλοντικών επιδοτήσεων. Πρώτον, παραμένει αναπάντητο το ερώτημα γιατί να προβλεφθεί στη σύμβαση ένας τέτοιος κανόνας. Δεύτερον, οι κανόνες του άρθρου 8, παράγραφοι 5 και 6, της συμβάσεως αποτελούν συνέχεια των διατάξεων του άρθρου 7 της συμβάσεως, με τίτλο «Υποχρεώσεις και πληρωμές», με το οποίο, στην παράγραφο 2, προβλέπονται οι διαδικασίες που πρέπει να εφαρμοστούν και τα έγγραφα που πρέπει να κατατεθούν κατά την περάτωση της SGAIA μέσω της αιτήσεως πληρωμής του τελικού υπολοίπου. Η εν λόγω παράγραφος 2 επιβάλλει την τελική πιστοποίηση, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει τις συνολικές επιδοτήσεις που δεν κατέστησαν απαιτητές, υπολογισθείσες και επικαιροποιηθείσες στις 31 Δεκεμβρίου 2001, τους τόκους των πράγματι αποδεσμευθέντων για δάνεια ποσών και το καταβλητέο υπόλοιπο. Για την εξεύρεση του συνολικού τελικού ποσού, προβλέπεται μόνον η αφαίρεση των προκαταβολών της Επιτροπής και του υπολοίπου των τόκων. Κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, σκοπός του άρθρου 7, παράγραφος 2, και του άρθρου 8, παράγραφοι 5 και 6, της συμβάσεως είναι να συμπεριληφθούν οι μελλοντικές επιδοτήσεις των τόκων που δεν κατέστησαν ακόμη απαιτητοί στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου.

72 Η πρόταση της Επιτροπής να καταβάλει, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001, ως προκαταβολή στους τελικούς δικαιούχους, ποσό ισοδύναμο με τις επιδοτήσεις που δικαιούνται σύμφωνα με τις δανειακές συμβάσεις, δεν λαμβάνει υπόψη τις αρχές της εκτελέσεως των δημοσίων δαπανών και του δημοσιονομικού δικαίου και μπορεί να συνιστά αδικαιολόγητο πλουτισμό των δήμων. Η πρόταση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή διότι συνεπάγεται εθνική συμμετοχή και τη μη καταβολή των κονδυλίων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Στην πραγματικότητα, η πρόταση αυτή είναι καθαρά πλασματική.

73 Η κατάθεση της εθνικής συμμετοχής σε ειδικό λογαριασμό εξομοιώνει απλώς την πραγματική πληρωμή και δεν εξασφαλίζει ότι οι δαπάνες που πρέπει να πραγματοποιηθούν σε τακτές προθεσμίες, έστω και μακρινές, θα πραγματοποιηθούν πράγματι. Πρόκειται για πλασματική κατάθεση, δεδομένου ότι το ποσό που αντιστοιχεί στις επιδοτήσεις που δεν έχουν καταστεί ακόμη απαιτητές, το οποίο χρεώθηκε σε ειδικό λογαριασμό, εξακολουθούσε να βρίσκεται στη διάθεση της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας και της Caixa.

74 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας ισχυρίζεται ότι δεν ήταν σε θέση να καταβάλει εφάπαξ το σύνολο της προβλεπόμενης εθνικής συμμετοχής μέχρι το 2007. Για να πραγματοποιηθεί η δαπάνη πρέπει να εγγραφεί στον προϋπολογισμό. Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας δεν μπορούσε να προβεί σε πληρωμή εάν δεν υπήρχε η απαραίτητη πρόβλεψη στον προϋπολογισμό. Ο προϋπολογισμός συντάσσεται μόνο σε ετήσια βάση. Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας μπορούσε μόνο να προβλέψει στον προϋπολογισμό της τις αναγκαίες δαπάνες που αφορούσαν τις αναμενόμενες επιδοτήσεις σε ετήσια βάση. Η πρόταση της Επιτροπής υποχρέωσε τις πορτογαλικές αρχές να προβούν σε παράνομες ενέργειες. Πάντως, κατά τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, η σύμβαση προβλέπει, για την εξεύρεση λύσεως σε τέτοιες καταστάσεις, την επικουρική εφαρμογή του πορτογαλικού νόμου.

75 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

76 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, με το έγγραφο της 30ής Ιουλίου 2002, όπως τροποποιήθηκε με το έγγραφο της 7ης Μαρτίου και ανανεώθηκε με έγγραφο της 20ής Οκτωβρίου 2003, η Caixa διαβίβασε στην Επιτροπή την τελική πιστοποίηση για την περάτωση της SGAIA (βλ. σκέψεις 26 έως 29 ανωτέρω). Η πιστοποίηση αυτή περιελάμβανε αίτηση πληρωμής του τελικού υπολοίπου της SGAIA, καθώς και την τελική πιστοποίηση των δαπανών, στην οποία εμφαίνονταν ειδικότερα οι συνολικές επιδοτήσεις που πράγματι καταβλήθηκαν στους δικαιούχους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 και οι συνολικές επιδοτήσεις που δεν είχαν ακόμη καταστεί απαιτητές, υπολογισθείσες και επικαιροποιηθείσες στις 31 Δεκεμβρίου 2001, των τόκων που αφορούσαν τα πράγματι αποδεσμευθέντα ποσά των δανείων που συνήφθησαν στο πλαίσιο της SGAIA.

77 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή επισήμανε ότι η χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΤΠΑ μπορούσε να χορηγηθεί μόνο για τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001, καταληκτική ημερομηνία για τις πληρωμές βάσει της SGAIA δυνάμει του άρθρου 5 της αποφάσεως χορηγήσεως. Ως εκ τούτου, μείωσε τη χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΤΠΑ προς τη SGAIA αφαιρώντας από την κοινοτική χρηματοδότηση τα ποσά των πληρωτέων μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεων επιτοκίου. Συναφώς, η Επιτροπή στηρίχθηκε κυρίως στο άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88 και υποστήριξε ότι οι επιδοτήσεις αυτές δεν αποτελούσαν δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν κατά την καταληκτική ημερομηνία για την ανάληψη των δαπανών από την Επιτροπή, που προβλέπεται στο άρθρο 5 της αποφάσεως χορηγήσεως.

78 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας αμφισβητεί την άποψη αυτή στηριζόμενη κυρίως στη σύμβαση. Προβάλλει, κατ' ουσίαν, ότι η σύμβαση περιλαμβάνει ειδική διαδικασία η οποία παρέχει τη δυνατότητα να συμπεριληφθούν και οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίων.

79 Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί κατά πόσον, δυνάμει των εφαρμοστέων εν προκειμένω νομοθετικών διατάξεων ή δυνάμει της συμβάσεως, έπρεπε η χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΤΠΑ να περιλαμβάνει και τις καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίων.

80 Όσον αφορά, εισαγωγικά, την ιεραρχική τάξη των επίμαχων κανόνων που πρέπει να τηρηθεί βάσει της αρχής της νομιμότητας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι οικείοι κοινοτικοί κανονισμοί υπερισχύουν των αποφάσεων της Επιτροπής και της συμβάσεως. Το προοίμιο της συμβάσεως διευκρινίζει, συναφώς, ότι αυτή συνήφθη δυνάμει της αποφάσεως χορηγήσεως, η οποία ελήφθη σύμφωνα με τους κανονισμούς 2052/88 και 4253/88. Εξάλλου, το άρθρο 7 της αποφάσεως χορηγήσεως ορίζει ότι η SGAIA πρέπει να εκτελεστεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Επισημαίνεται ότι η απόφαση χορηγήσεως ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της Επιτροπής και της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας όσον αφορά την εφαρμογή της SGAIA, ενώ η σύμβαση, που συνήφθη μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa, το κείμενο της οποίας έχει επισυναφθεί στην απόφαση χορηγήσεως, ορίζει, στο άρθρο της 1, παράγραφος 1, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως και χρήσεως της SGAIA δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 4254/88.

81 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η σύμβαση, που συνήφθη μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa, ως ενδιαμέσου, σε συμφωνία με τη Δημοκρατία της Πορτογαλίας, δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως αντίθετη με τους κοινοτικούς κανόνες που διέπουν τη SGAIA. Ωστόσο, η σύμβαση μπορεί να αποτελεί στοιχείο που παρέχει τη δυνατότητα ερμηνείας των κανόνων αυτών κατά τη διαδικασία εφαρμογής τους στην παρούσα υπόθεση.

82 Όσον αφορά, πρώτον, το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, που αποτελεί την κύρια διάταξη που επικαλείται η Επιτροπή για να αποκλείσει τις καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίων, από τη διατύπωσή του προκύπτει σαφώς ότι η καταβολή της χρηματοδοτικής συνδρομής πρέπει να αφορά αποκλειστικά τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι η έννοια των «πραγματοποιηθεισών δαπανών», στο πλαίσιο μιας συνολικής

επιδοτήσεως, ενδέχεται να ορίζεται από συγκεκριμένες διατάξεις στο κοινοτικό πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2008, T-176/06, Sviluppo Italia Basilicata κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψεις 9 έως 12, 51 και 52). Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί ποιες είναι, στο επίμαχο σύστημα επιδοτήσεων επιτοκίου, οι ειδικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να θεωρηθούν οι επιδοτήσεις επιτοκίου ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

83 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι, σε ένα τέτοιο σύστημα, ο ενδιάμεσος καταβάλλει στον τελικό δικαιούχο δάνειο με επιδοτούμενο επιτόκιο. Οι επιδοτήσεις επιτοκίων είναι τα ποσά που προκύπτουν από τη διαφορά μεταξύ των τόκων με το επιτόκιο της αγοράς και των τόκων που πράγματι καταβάλλονται από τους τελικούς δικαιούχους. Οι επιδοτήσεις επιτοκίων πραγματοποιούνται επομένως τη στιγμή κατά την οποία καθίστανται απαιτητοί οι τόκοι, γεγονός που μπορεί να διαρκεί για πολλά έτη. Έτσι, οι επιδοτήσεις επιτοκίων έπονται της πληρωμής των τόκων από τους τελικούς δικαιούχους κατά τη διάρκεια των δανείων. Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες που αφορούν τις επιδοτήσεις επιτοκίων δεν υφίστανται επομένως ακόμη κατά τη σύναψη των δανειακών συμβάσεων. Κατά τη στιγμή της συνάψεως, υφίστανται μόνον υποχρεώσεις μεταξύ των συμβαλλομένων στη δανειακή σύμβαση μερών, οι οποίες πρέπει να διακρίνονται από τις πραγματοποιηθείσες προς εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών δαπάνες. Επομένως, από την άποψη μόνον του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, οι επιδοτήσεις επιτοκίων μπορούν να θεωρηθούν ως δαπάνες που πραγματοποιούνται κατά τη στιγμή της πληρωμής των επιμέρους ποσών των τόκων που τις αφορούν.

84 Όσον αφορά, δεύτερον, την απόφαση επιχορηγήσεως, το άρθρο 5, πρώτη περίοδος, προβλέπει ότι η κοινοτική στήριξη αφορά τις δαπάνες που συνδέονται με τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στη SGAIA και για τις οποίες, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999, έχουν ληφθεί εντός του κράτους μέλους δεσμευτικά νομικά μέτρα και έχουν εγκριθεί ειδικά τα απαραίτητα χρηματοδοτικά μέσα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 το αργότερο. Στη δεύτερη περίοδο, αναφέρεται ότι η καταληκτική

ημερομηνία για την ανάληψη των σχετικών με τις δραστηριότητες αυτές δαπανών είναι η 31η Δεκεμβρίου 2001.

85 Το άρθρο 5 της αποφάσεως επιχορηγήσεως διακρίνει επομένως μεταξύ των νομικά δεσμευτικών διατάξεων στο κράτος μέλος, της εγκρίσεως των χρηματοδοτικών μέσων και της αναλήψεως των δαπανών.

86 Όσον αφορά τις νομικά δεσμευτικές διατάξεις, δεν αμφισβητείται ότι αυτές αντιστοιχούν στις δανειακές συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ της Caixa και των τελικών δικαιούχων. Όσον αφορά την έγκριση των χρηματοδοτικών μέσων, δεν αμφισβητείται ότι πρόκειται για την έγκριση που χορήγησε η Επιτροπή για τις δανειακές συμβάσεις.

87 Όσον αφορά, τέλος, την ανάληψη των σχετικών με τις δραστηριότητες αυτές δαπανών, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 5, πρώτη περίοδος, της αποφάσεως επιχορηγήσεως ορίζει τις δανειακές συμβάσεις που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999 ως αντικείμενο της κοινοτικής στηρίξεως. Στη δεύτερη περίοδο αυτού του άρθρου, έπρεπε επομένως να ορισθεί η προθεσμία για την ανάληψη των δαπανών που προέρχονταν από τις δανειακές αυτές συμβάσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ο όρος «αναλαμβάνω» δεν σημαίνει μόνον αναλαμβάνω πραγματικά την ευθύνη για τις οικείες δαπάνες. Συγκεκριμένα, η ευθύνη αυτή προκύπτει ήδη από τις δανειακές συμβάσεις, οι οποίες έπρεπε να εγκριθούν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999 και οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 5, πρώτη περίοδος, της αποφάσεως επιχορηγήσεως. Η ανάληψη των δαπανών δεν αφορά επομένως τις ευθύνες που προκύπτουν από τις δανειακές συμβάσεις, αλλά τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες που προκύπτουν από τις συμβάσεις αυτές. Πρόκειται επομένως για επιδοτήσεις επιτοκίου πραγματοποιηθείσες τη στιγμή της πληρωμής από τους τελικούς δικαιούχους των επιμέρους ποσών των τόκων. Επομένως, στο άρθρο 5, δεύτερη περίοδος, της αποφάσεως επιχορηγήσεως, ως καταληκτική ημερομηνία για τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες που αφορούν τις επιδοτήσεις επιτοκίου που προκύπτουν από εγκριθείσες από την Επιτροπή δανειακές συμβάσεις ορίζεται η 31η Δεκεμβρίου 2001.

88 Κατά συνέπεια, υπό την επιφύλαξη της εξετάσεως της συμβάσεως και αποκλειστικώς βάσει των διατάξεων του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88 και του άρθρου 5 της αποφάσεως επιχορηγήσεως, οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου δεν μπορούν να αντιπροσωπεύουν πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

89 Όσον αφορά, τρίτον, τη σύμβαση, πρέπει να εξεταστεί αν η εφαρμογή της, στο πλαίσιο των επίμαχων κανονιστικών διατάξεων και της αποφάσεως επιχορηγήσεως, παρέχει τη δυνατότητα να συμπεριληφθούν, όπως υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πορτογαλίας, οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου.

90 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 8, παράγραφος 1, της συμβάσεως προέβλεπαν ότι οι συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΤΠΑ επιδοτήσεις επιτοκίου μπορούσαν να χορηγηθούν κατ' ανώτατο όριο για περίοδο οκτώ ετών. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονιστεί ότι η SGAIA χορηγήθηκε, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως χορηγήσεως, που υπενθυμίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της συμβάσεως, για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1994 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1999. Εξάλλου, από το άρθρο 5, πρώτη περίοδος, της αποφάσεως χορηγήσεως και από το άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της συμβάσεως προκύπτει ότι οι δανειακές συμβάσεις μεταξύ της Caixa και των τελικών δικαιούχων που ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως μπορούσαν να εγκριθούν από την Επιτροπή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999. Κατά συνέπεια, οι δανειακές αυτές συμβάσεις μπορούσαν να συναφθούν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999 με πιθανή διάρκεια μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2007. Δεδομένου ότι η καταληκτική ημερομηνία της αναλήψεως των δαπανών, κατά το άρθρο 5, δεύτερη περίοδος, της αποφάσεως χορηγήσεως, ήταν η 31η Δεκεμβρίου 2001, δηλαδή οκτώ έτη μετά την πιθανή σύναψη της πρώτης δανειακής συμβάσεως, ενδέχεται πολλές δανειακές συμβάσεις που εγκρίθηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999 να ήσαν ακόμη σε ισχύ μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001.

91 Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της συμβάσεως, η τελική πιστοποίηση την οποία έπρεπε να προσκομίσει η Caixa στην Επιτροπή, που αναβλήθηκε για τις 31 Δεκεμβρίου 2001, έπρεπε να περιλαμβάνει την αίτηση για την πληρωμή του υπολοίπου και την τελική πιστοποίηση των δαπανών

που υπολογίσθηκαν κατά το άρθρο 8, παράγραφος 5, της συμβάσεως, δηλαδή εν προκειμένω, τις επιδοτήσεις που πράγματι καταβλήθηκαν στους δικαιούχους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 και τις επιδοτήσεις επιτοκίου που κατέστησαν απαιτητές, υπολογισθείσες και επικαιροποιηθείσες στις 31 Δεκεμβρίου 2001, επί των ποσών των πράγματι αποδεσμευθέντων δανείων.

92 Το άρθρο 8, παράγραφος 5, τέταρτο εδάφιο, της συμβάσεως διευκρινίζει ότι, κατά την ημερομηνία αξίας («valeur») της 31ης Δεκεμβρίου 2001, καταληκτική ημερομηνία πληρωμής, η Caixa έπρεπε να προβεί στον οριστικό υπολογισμό του ποσού της ροής υπολοίπων των επιδοτήσεων του ΕΤΠΑ για κάθε δάνειο, να το επικαιροποιήσει, να το μετατρέψει και να το χρεώσει στον ειδικό λογαριασμό. Κατά το έκτο εδάφιο της παραγράφου αυτής, οι πραγματοποιούμενες με τον τρόπο αυτό χρεώσεις του ειδικού λογαριασμού μπορούσαν να πιστοποιηθούν στην Επιτροπή ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες και να πληρωθούν ως συνδρομή του ΕΤΠΑ.

93 Βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 6, της συμβάσεως, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001, μόνον οι επιδοτήσεις που είχαν πράγματι λάβει οι δικαιούχοι κατά τις ημερομηνίες της πληρωμής των τόκων μπορούσαν να πιστοποιηθούν στην Επιτροπή ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες, οι οποίες επέτρεπαν τη λήψη νέας προκαταβολής και την εκταμίευση του τελικού υπολοίπου. Κατά το εξάμηνο μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001, τα υπόλοιπα των μελλοντικών επιδοτήσεων έπρεπε επίσης να υπολογιστούν και να επικαιροποιηθούν και μπορούσαν να πιστοποιηθούν ως πληρωμές, ενόψει της περατώσεως και της καταβολής του υπολοίπου της SGAIA από την Επιτροπή. Οι επιδοτήσεις του ΕΤΠΑ έπρεπε, επομένως, να χρεωθούν στον ειδικό λογαριασμό.

94 Επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι οι διατάξεις του άρθρου 8, παράγραφοι 5 και 6, της συμβάσεως προέβλεπαν ειδικό καθεστώς κατά το οποίο οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου μπορούσαν, κατ' αρχήν, να είναι επίσης επιλέξιμες βάσει της SGAIA. Οι διατάξεις αυτές περιελάμβαναν, αφενός, τις επιδοτήσεις επιτοκίου τις οποίες οι τελικοί δικαιούχοι είχαν πράγματι λάβει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 και, αφετέρου, τις καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις οι οποίες έπρεπε να υπολογιστούν και να επικαιροποιηθούν μέχρι τις 30 Ιουνίου 2002. Αμφότερα τα κονδύλια έπρεπε επίσης να περιληφθούν στην τελική

πιστοποίηση την οποία όφειλε να υποβάλει η Caixa στην Επιτροπή πριν τις 30 Ιουνίου 2002 και να χρεωθούν, επομένως, στον ειδικό λογαριασμό.

95 Πάντως, βάσει των διατάξεων του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88 και του άρθρου 5 της αποφάσεως επιχορηγήσεως, τα μέτρα που έλαβαν, εν προκειμένω, η Caixa και η Δημοκρατία της Πορτογαλίας βάσει του ειδικού αυτού καθεστώτος δεν πληρούσαν επαρκώς τις προϋποθέσεις που προέβλεπαν οι διατάξεις αυτές, οπότε οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου δεν μπορούσαν να αποτελούν δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μέχρι την ημερομηνία αυτή.

96 Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι, εν προκειμένω, οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις υπολογίσθηκαν και επικαιροποιήθηκαν μέχρι τις 30 Ιουνίου 2002. Περιελήφθησαν επίσης στην τελική πιστοποίηση που υποβλήθηκε στην Επιτροπή. Ωστόσο, η Caixa ή η Δημοκρατία της Πορτογαλίας δεν έλαβε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 κανένα άλλο μέτρο σε σχέση με τις εν λόγω επιδοτήσεις επιτοκίου προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88 και του άρθρου 5 της αποφάσεως επιχορηγήσεως, όπως παραδέχθηκε η Caixa κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Οι εν λόγω επιδοτήσεις επιτοκίου δεν χρεώθηκαν στον ειδικό λογαριασμό.

97 Κατά συνέπεια η Δημοκρατία της Πορτογαλίας θεώρησε, κατ' ουσίαν, τις καταβλητέες μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου ως δαπάνες επιλέξιμες βάσει της SGAIA σε συνάρτηση μόνο με την ύπαρξη οικονομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από δανειακές συμβάσεις συναφθείσες μεταξύ της Caixa και των τελικών δικαιούχων.

98 Όμως, όπως διαπιστώθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, για να πληρούνται οι προϋποθέσεις που τάσσονται για τις «πραγματοποιηθείσες δαπάνες», η ύπαρξη απλώς οικονομικών υποχρεώσεων που

απορρέουν από δανειακές συμβάσεις συναφθείσες μεταξύ της Caixa και των τελικών δικαιούχων δεν αρκεί για να θεωρηθούν οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες (βλ. σκέψη 82 ανωτέρω). Ομοίως, όπως προκύπτει από την εξέταση του άρθρου 5 της αποφάσεως χορηγήσεως, η ανάληψη των δαπανών δεν αφορά τις απορρέουσες από δανειακές συμβάσεις ευθύνες της Caixa προς τους τελικούς δικαιούχους (βλ. σκέψη 87 ανωτέρω).

99 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι και από το άρθρο 8, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, της συμβάσεως προκύπτει ότι δεν αρκεί μόνον η ύπαρξη οικονομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από δανειακές συμβάσεις για να χαρακτηριστούν οι επιδοτήσεις επιτοκίου ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή απλώς ορίζει ότι, κατά τη σύναψη της δανειακής συμβάσεως, η Caixa έπρεπε να προβεί σε προσωρινό ενδεικτικό υπολογισμό του συνολικού ποσού των χορηγητέων επιδοτήσεων επιτοκίου, δεδομένου ότι αυτές δεν μπορούσαν σε καμία περίπτωση να χρεωθούν στον ειδικό λογαριασμό ή να πιστοποιηθούν ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Κατά συνέπεια, οι συμβληθέντες στη σύμβαση συμφωνούσαν ως προς το ότι μόνον οι σχετικές με τις επιδοτήσεις επιτοκίου οικονομικές υποχρεώσεις, οι οποίες υφίσταντο κατά τη σύναψη της δανειακής συμβάσεως, δεν παρείχαν τη δυνατότητα να χαρακτηριστούν οι επιδοτήσεις αυτές ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

100 Το άρθρο 8, παράγραφος 5, έκτο εδάφιο, της συμβάσεως ενισχύει όσα διαπιστώθηκαν στις σκέψεις 98 και 99 ανωτέρω, ορίζοντας ότι τα χρηματικά εμβάσματα από τον ειδικό λογαριασμό πρέπει να περιλαμβάνουν δήλωση που να προσδιορίζει, μεταξύ άλλων, κάθε πιθανή κίνηση. Η διάταξη αυτή υπογραμμίζει επομένως ότι τα χρηματικά εμβάσματα από τον ειδικό λογαριασμό πρέπει να βασίζονται σε κινήσεις που τα αιτιολογούν. Κατά συνέπεια η χρέωση του ειδικού λογαριασμού με τις καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε στην εν λόγω ημερομηνία, έπρεπε να βασίζεται σε κίνηση εγγραφείσα μέχρι την ημερομηνία αυτή. Η ύπαρξη απλώς οικονομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από δανειακές συμβάσεις δεν μπορεί επομένως να δικαιολογήσει τη χρέωση αυτή.

101 Περαιτέρω, το συμπέρασμα ότι ο υπολογισμός, η επικαιροποίηση και η συμπερίληψη στην τελική πιστοποίηση των καταβλητέων μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεων επιτοκίου δεν επαρκούν για να θεωρηθούν αυτές ως πραγματοποιηθείσες δαπάνες δεν έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 8, παράγραφος 6, της συμβάσεως. Συγκεκριμένα, από τη διάταξη αυτή δεν προκύπτει ότι οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου θεωρούνται κατ' ανάγκη πληρωμές. Αντιθέτως, κατά τη διάταξη αυτή, οι εν λόγω επιδοτήσεις μπορούσαν να πιστοποιηθούν ως πληρωμές, γεγονός που δεν αποκλείει την ύπαρξη και άλλων προϋποθέσεων. Η διάταξη αυτή ορίζει επίσης ότι οι εν λόγω επιδοτήσεις έπρεπε να χρεωθούν στον ειδικό λογαριασμό, γεγονός που προϋποθέτει, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 5, πέμπτο εδάφιο, της συμβάσεως, κινήσεις που να δικαιολογούν τα εμβάσματα από τον λογαριασμό αυτό (βλ. σκέψη 100 ανωτέρω).

102 Συναφώς, επιβάλλεται περαιτέρω η διαπίστωση ότι η σύμβαση, κατά το άρθρο της 1, παράγραφος 2, ίσχυε μόνο για τις δανειακές συμβάσεις μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999 και ότι η πληρωμή, η αποδέσμευση ή η εκταμίευση των δανείων μπορούσε να γίνει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί ότι μπορούσε να υπάρξει κοινοτική παρέμβαση μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2007, δηλαδή πολύ μετά τη λήξη της συμβάσεως μεταξύ της Επιτροπής και της Caixa, κατόπιν συμφωνίας της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, για να ορισθούν οι λεπτομερείς τρόποι χορηγήσεως, και μετά την υποβολή εκ μέρους της Caixa της έκθεσης δαπανών της (βλ., συναφώς, απόφαση Sviluppo Italia Basilicata κατά Επιτροπής, σκέψη 82 ανωτέρω, σκέψη 49).

103 Από τη σύμβαση προκύπτει μάλλον ότι αυτή κατ' εξαίρεση μόνο ρυθμίζει τις περιπτώσεις μετά τη λήξη της και μετά την περάτωση της SGAIA. Συγκεκριμένα, η σύμβαση αποσαφηνίζει την υποχρέωση της Caixa, βάσει του άρθρου της 8, παράγραφος 5, έβδομο εδάφιο, στις περιπτώσεις που η χρεωθείσα και πιστοποιηθείσα επιδότηση του ΕΤΠΑ δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο να χρησιμοποιηθεί από τον δικαιούχο, να πιστώσει τον ειδικό λογαριασμό και να επιστρέψει το ποσό στην Επιτροπή «έστω και αν η παρούσα σύμβαση έχει ήδη λήξει και η [SGAIA] έχει εκκαθαριστεί και περατωθεί».

104 Κατά την Επιτροπή, οι εναλλακτικές διαδικασίες που ορίζονται στην αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως παρείχαν τη δυνατότητα να ληφθούν υπόψη οι καταβλητέες μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεις επιτοκίου, δηλαδή είτε η κατάθεση, σε ειδικό τραπεζικό λογαριασμό, του ποσού των καταβλητέων μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 επιδοτήσεων των τόκων που δεν είχαν καταστεί απαιτητοί, υπολογισθεί και επικαιροποιηθεί, είτε την καταβολή προς τους τελικούς δικαιούχους του ποσού που αντιστοιχεί στους τόκους που επρόκειτο να επιδοτηθούν στο μέλλον.

105 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν οφείλει να αποφανθεί επί του επαρκούς χαρακτήρα των εν λόγω εναλλακτικών διαδικασιών, δεδομένου ότι από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα μέτρα που έλαβε η Δημοκρατία της Πορτογαλίας και η Caixa δεν αρκούσαν για να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88 και του άρθρου 5 της αποφάσεως χορηγήσεως.

106 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή, αν υποτεθεί ότι είχε εντοπίσει τις πλημμέλειες που αναφέρονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, παρέλειψε να τις επισημάνει κατά την εκτέλεση της συνδρομής δεν ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως, ακόμη και αν η Επιτροπή υποχρεούται, σύμφωνα με το πνεύμα του συστήματος συνεργασίας από το οποίο εμφορούνται οι ρυθμίσεις που καθιερώνει ο κανονισμός 4253/88, να εφιστά την προσοχή των εθνικών αρχών όταν διαπιστώνει τη διάπραξη πλημμελειών (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 2010, Sviluppo Italia Basilicata κατά Επιτροπής, C-414/08 P, Συλλογή 2010, σ. I-2559, σκέψεις 102 και 103).

107 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το πρώτο σκέλος του παρόντος λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου σκέλους, που αφορά τη ρήτρα διαιτησίας της συμβάσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

108 Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή, όταν κατήγγειλε την Caixa για πλημμέλειες κατά την εκτέλεση της συμβάσεως, έπρεπε να εφαρμόσει τη ρήτρα διαιτησίας της συμβάσεως, βάσει της οποίας ορίζεται ως αρμόδιο για την εκδίκαση της διαφοράς το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 238 ΕΚ.

109 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Δημοκρατία της Πορτογαλίας προσθέτει ότι ο ισχυρισμός κατά τον οποίο αυτή δεν είναι συμβαλλόμενη στη σύμβαση δεν μπορεί να γίνει δεκτός, δεδομένου ότι οι ρήτρες της συμβάσεως εγκρίθηκαν με τη σύμφωνη γνώμη του κράτους μέλους στο πλαίσιο του συστήματος συνεργασίας.

110 Το γεγονός ότι η Επιτροπή απέκλεισε τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες που αφορούσαν τόκους που δεν είχαν καταστεί απαιτητοί, χωρίς να αναφερθεί σε παράβαση της συμβάσεως, δημιουργεί διαφορά αφορώσα την ερμηνεία των ρητρών που συμφωνήθηκαν.

111 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

112 Πρέπει να επισημανθεί ότι τα συμπεράσματα της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας στηρίζονται στη ρήτρα διαιτησίας του άρθρου 18 της συμβάσεως, η οποία συνήφθη μεταξύ της Caixa και της Επιτροπής, με τη σύμφωνη γνώμη της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας.

113 Η δεύτερη περίοδος αυτού του άρθρου ορίζει ότι οι συμβαλλόμενοι δεσμεύονται να προσφύγουν στον κοινοτικό δικαστή, σύμφωνα με το άρθρο 238 ΕΚ, για κάθε καταγγελία ή διαφορά που θα ανακύψει μεταξύ τους ως προς το κύρος, την ερμηνεία ή την εκτέλεση της συμβάσεως (βλ. σκέψη 25 ανωτέρω).

114 Πρέπει, ευθύς εξαρχής, να παρατηρηθεί ότι από το γράμμα της ρήτρας αυτής προκύπτει ότι καταγγελία ή διαφορά που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω ρήτρας αφορά την Caixa και την Επιτροπή, δεδομένου ότι αυτές είναι τα συμβαλλόμενα μέρη. Εφόσον η Δημοκρατία της Πορτογαλίας δεν ήταν συμβαλλόμενο μέρος, δεν μπορεί να επικαλεσθεί το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προσέφυγε στον κοινοτικό δικαστή σύμφωνα με τη ρήτρα διαιτησίας.

115 Κατά τα λοιπά, η υπό κρίση διαφορά δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ρήτρας διαιτησίας. Όπως προκύπτει από το άρθρο 20, παράγραφος 1, και από το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88, η πληρωμή των χρηματοδοτικών συνδρομών πραγματοποιείται σύμφωνα με τις δημοσιονομικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται βάσει της αποφάσεως που εγκρίνει την οικεία πράξη. Εφόσον το ποσό της επίμαχης συνδρομής προκύπτει από την απόφαση χορηγήσεως, πρέπει να τονιστεί ότι η σύμβαση, που είχε ως αντικείμενο να καθορίσει ορισμένες λεπτομέρειες της χρήσεως της, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 4254/88, δεν μπορεί να δημιουργήσει χρηματοοικονομική υποχρέωση της Κοινότητας (βλ., συναφώς,

απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 2007, Τ-65/04, Nuova Gela Sviluppo κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψεις 104 και 105).

116 Κατόπιν των ανωτέρω, το δεύτερο σκέλος του παρόντος λόγου και, κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του, καθώς και η προσφυγή στο σύνολό της, πρέπει να απορριφθούν.

Επί των δικαστικών εξόδων

117 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά της έξοδα, καθώς και στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα αυτής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η Δημοκρατία της Πορτογαλίας φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα δικαστικά έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Martins Ribeiro Παπασάββας Dittrich

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Μαρτίου 2011.

(υπογραφές)